

MAKTABGACHA YOSH DAVRIDA PSIXIK RIVOJLANISH XUSUSIYATLARI

Shomurotov Ulug'bek Melikboboyevich

Ilmiy rahbar: Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

Pedagogika va psixologiya kafedrasi o'qituvchisi

Ishxujayev Nurbek

Bekbo'tayev Nodirbek

O'quvchilar: Denov tadbirkorlik va pedagogika instituti

<https://doi.org/10.5281/zenodo.15043181>

Annotatsiya: Maktabgacha yosh davri bolaning psixik rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda kognitiv, emotsional, ijtimoiy va nutqiy rivojlanish jarayonlari jadallashadi. Bolalar tafakkuri konkret-obrazli shaklda bo'lib, xotira, diqqat va tasavvur kabi psixik jarayonlar shakllanadi hamda takomillashadi. Emotsional holatlar va ijtimoiy munosabatlar rivojlanib, bola kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish ko'nikmalarini o'zlashtiradi. Mazkur bosqichdagi psixik rivojlanish xususiyatlarini o'rganish pedagog va psixologlar uchun muhim ahamiyatga ega bo'lib, tarbiyaviy jarayonni samarali tashkil etishga yordam beradi.

Kalit so'zlar: maktabgacha yosh, psixik rivojlanish, kognitiv rivojlanish, emotsional rivojlanish, nutq rivojlanishi, ijtimoiy munosabatlar, tafakkur, diqqat, xotira, tasavvur.

Kirish

Maktabgacha yosh davri (3-7 yosh) bolaning psixik rivojlanishida muhim bosqich hisoblanadi. Bu davrda bola tafakkuri, nutqi, hissiyoti va ijtimoiy xulq-atvori shakllanib boradi. Mazkur maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarning psixik rivojlanish xususiyatlari, ularning asosiy omillari va rivojlanish dinamikasi tahlil qilinadi.

Maktabgacha Yosh Davridagi Psixik Rivojlanishning Asosiy Yo'nalishlari

1. Emotsional va ijtimoiy rivojlanish

- Bolalar ushbu yoshda o'z his-tuyg'ularini anglay boshlaydi.
- Atrofdagilar bilan muloqot qilish va hamkorlik qilish ko'nikmalari shakllanadi.
- Mustaqillik va o'ziga ishonch hissi ortadi.

2. Nutq va tafakkur rivoji

- Bola nutqi tez rivojlanib, so'z boyligi ortadi.
- Mantiqiy tafakkur va sabab-oqibat bog'lanishlarini tushunish rivojlanadi.
- So'zlar orqali o'z fikrlarini ifodalash qobiliyati yaxshilanadi.

3. Kognitiv rivojlanish

- Xotira, diqqat va tafakkur jarayonlari faollashadi.
- Atrof-muhitni bilish va tushunish qobiliyati oshadi.
- Rivojlanish jarayonida bolaning qiziqishlari kengayadi.

4. Motivatsiya va o'yin faoliyati

- O'yin bolaning asosiy faoliyat turi bo'lib, u orqali ijtimoiy va psixik qobiliyatlar shakllanadi.

- Bola rolli o'yinlar orqali atrof-muhitni anglash va ijtimoiy me'yorlarni o'rganadi.

Maktabgacha Yoshdagi Bolalarning Psixik Rivojlanishiga Ta'sir Ko'rsatuvchi Omillar

- Oila muhiti va tarbiya uslublari
- Ta'lim muassasalari va pedagogik ta'sir
- Ijtimoiy muhit va do'stlar bilan muloqot

- Individual psixologik xususiyatlar

Xulosa

Maktabgacha yosh davrida bolaning psixik rivojlanishi murakkab va ko'p qirrali jarayon bo'lib, bu bosqichda bolaga to'g'ri yondashish uning kelajakdagi shaxs sifatida shakllanishida katta ahamiyatga ega. Tarbiya jarayonida bolaning nutq, tafakkur va emotsional rivojlanishiga alohida e'tibor qaratish lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar/Используемая литература/References:

1. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
2. Piaget, J. (1952). *The Origins of Intelligence in Children*. Norton.
3. Выготский Л. С. (1984). *Психология развития ребенка*. Москва: Педагогика.
4. Давыдов В. В. (1996). *Теория развивающего обучения*. Москва: Интуит.